

Барбашова Ірина Анатоліївна,
*доктор педагогічних наук, професор,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
(м. Запоріжжя, Україна)*

КЛАСТЕР ЯК МОДЕЛЬ ПАРТНЕРСТВА ТА КООПЕРАЦІЇ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Відомо, що освітні послуги виконують свою основну функцію за умов, якщо є попит на випусників закладів освіти. Незадоволений попит на

сучасних фахівців є ознакою проблеми з їхньою підготовкою [2, с. 89]. З метою розв'язання цієї проблеми освітній заклад будь-якого рівня шукає взаємне партнерство, кооперацію освітніх ресурсів, вибудовує свою діяльність з орієнтацією на випереджальний розвиток, відкритість до нового, гнучкість у рішеннях і впровадженні інноваційних процесів.

Позитивними прикладами партнерства та кооперації в системі освіти України на рівні загальної середньої освіти є об'єднання інформації з метою виключення повторень у вивченні навчального матеріалу та розширення міжпредметних зв'язків, профілізація старшої школи в контексті реформи «Нова українська школа» за академічним і професійним спрямуванням, відтак – установа взаємозв'язків з університетами або підприємствами різних галузей і напрямів діяльності з метою врахування ринку праці. У галузі професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти – підготовка за інтегрованими спеціальностями, збільшення спектра додаткових спеціалізацій, реалізація спільних проєктів між освітніми інституціями, підприємствами, громадськими організаціями, владними структурами тощо.

На думку вчених, проблему взаємного партнерства та кооперації освітніх ресурсів потрібно розв'язувати на засадах кластерного підходу – наукового напрямку, пов'язаного з пошуком і реалізацією можливостей розвитку системи освіти шляхом створення освітніх кластерів і управління ними. *Кластер* (від англ. *cluster* – гроно, пучок, група, скупчення, куц) – група взаємопов'язаних об'єктів, що мають спільні характеристики та об'єднані для досягнення певної мети [1, с. 107]. *Освітній кластер* – об'єднання закладів освіти, наукових установ, громадських організацій, підприємств, органів влади та інших зацікавлених сторін, що працюють разом для досягнення певних освітніх цілей [1, с. 109]. Мета створення таких кластерів – підвищення якості освітніх послуг як кінцевого продукту освітніх закладів і якості системи освіти в цілому, забезпечення інноваційного розвитку освіти, покращення взаємодії між різними суб'єктами освітнього процесу, сприяння професійному зростанню учнів і педагогів.

В умовах сучасних викликів, що постають перед закладами освіти дефініція освітнього кластера зазнає уточнень і певної типологізації. Систематизують освітні кластери за різними ознаками, але найпоширенішою типологією їх упорядкування за рівнями організації – кластери освітнього процесу, локальні, регіональні, національні та міжнародні кластери.

Кластер освітнього процесу об'єднує різні елементи життєдіяльності закладу освіти в системі «керівник закладу освіти – функціональні керівники – керівники підрозділів – педагогічні працівники – здобувачі освіти – батьки здобувачів освіти тощо». Елементами цих кластерів можуть бути заходи різного роду (урок, заняття, випускний іспит, конференція, річниця закладу) і процеси (розроблення нової освітньої / освітньо-професійної / освітньо-наукової програми, реалізація дослідницького проєкту, підготовка вчителя або викладача до конкурсу професійної майстерності, підготовка освітнього закладу до акредитації), які стосуються окремої людини та закладу в цілому.

Кластер локального партнерства закладу освіти з іншими суб'єктами – це сукупність зовнішніх зв'язків закладу освіти з іншими соціальними інститутами, у відносинах з якими відсутня явна конкуренція, натомість присутня тісна кооперація, сформована мережева взаємодія. Ці кластери можуть об'єднувати школи, позашкільні заклади, заклади вищої освіти, бібліотеки, підприємства, громадські організації, органи місцевого самоврядування; вони є засобом розв'язання окремих завдань, що виникають перед певним закладом освіти та призводять до локальних змін у його діяльності та структурі.

Регіональні кластери створюють для реалізації державних інтересів у сфері освіти в межах визначеної адміністративної території. На думку багатьох дослідників, саме ці освітні кластери є організаційною формою об'єднання інтелектуальних, фінансових і матеріальних ресурсів регіону, зусиль зацікавлених сторін у напрямку досягнення конкурентоспроможних переваг. Такі кластери сприяють зростанню соціально-економічного потенціалу території, формують специфічний освітній і соціокультурний простори громад, особливо в сільській місцевості, для отримання значних соціально-

реалізовувати спільні проекти, адекватно реагувати на запити суспільства, збільшують конкурентоспроможність кожного суб'єкта кластера на ринку освітніх послуг. Принципами успішного функціонування освітніх кластерів як форми соціального партнерства є наявність спільних цілей, добровільність участі, взаємодія та співпраця, ефективне використання ресурсів, рівноправність, прозорість, довіра між партнерами.

Список використаних джерел

1. Колісніченко Н. М. Кластер у секторальній відбудові освіти України. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: *Актуальні проблеми розвитку українського суспільства*. 2024. № 2. С. 107–113. DOI: <http://doi.org/10.20998/2227-6890.2024.2.16>

2. Сліпчишин Л., Дорохін А. Кластеризація як інноваційний механізм підготовки сучасних конкурентоспроможних фахівців. *Розвиток професійної культури майбутніх фахівців: виклики, досвід, стратегії* : зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 04.04.2024). Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2024. С. 88–92. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/45403/2024-clasteryzacija%20prof%20pidgotovky.pdf?sequence=1> (дата звернення: 21.09.2025).

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України
Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра управління та освітніх технологій**

МАТЕРІАЛИ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Сталий розвиток суспільства в цифрову епоху: інновації, технології,
провідництво та менеджмент в освіті»
«Sustainable Growth of Society in the Digital Era: Innovation, Technology,
Guidance and Management of Education»**

**Національний університет біоресурсів і природокористування України,
кафедра управління та освітніх технологій
AKG Global Support Services (OPC) Private Limited – Індія,
Університет Патил Відьяпіт – Індія,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський
державний інститут»,
Херсонським навчально-науковим інститутом Національного
університету кораблебудування імені адмірала Макарова,
Поліський національний університет,
кафедра комп'ютерних технологій та системного моделювання**

1 жовтня 2025 р.

Київ 2025 р.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet рішенням Вченої ради гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП України (протокол № 3 від 17.10.2025 р.)

Сталий розвиток суспільства в цифрову епоху: інновації, технології, провідництво та менеджмент в освіті / Матеріали міжнародної дистанційної науково-практичної конференції, м. Київ, 1 жовтня 2025 р. Київ : НУБіП України. 2025. 192 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної дистанційної наукової конференції «**Сталий розвиток суспільства в цифрову епоху: інновації, технології, провідництво та менеджмент в освіті**», яка відбулась 1 жовтня 2025 року в Національному університеті біоресурсів і природокористування України. В матеріалах збірника висвітлюються сучасні тенденції подальшого розвитку освіти в Україні й світі в епоху цифровізації, розв'язання нагальних проблем у соціокультурній та соціально-гуманітарній сферах шляхом синергетичної інтеграції інновацій, управління та технологій, освітнього менеджменту та провідництва.

Тези подано в авторській редакції. Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильність цитування джерел, посилання на них та інші відомості. Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.

Редакційна колегія:

Савицька І.М., канд. філос. наук, доц. декан факультету (голова);

Кубіцький С. О., канд пед. наук, проф. завідувач кафедри управління та освітніх технологій;

Гречаник Н. І., д-р пед. наук, проф.

Шумілова І. Ф., д-р пед. наук, доц.;

Базелюк В.Г., канд. пед. наук, доц.

Відповідальна за випуск – Гречаник Н.І., д-р пед. наук, проф.

ISBN 973-966-8063-79-4